

**ПРЯМА І НЕПРЯМА МОВА,
ЇЇ ПРИЗНАЧЕННЯ І
ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.
ПУНКТОГРАМИ ПРИ ПРЯМІЙ
МОВІ ТА ДІАЛОЗІ**

У процесі спілкування в мовців виникає потреба передавати чи відтворювати висловлювання інших.

Які ж існують способи передачі чужого мовлення?

Чуже мовлення

Пряма мова

-це чуже мовлення, передане дослівно, з повним збереженням змісту, форми та інтонації

Непряма мова

- це чуже мовлення, що передається не дослівно, а зі збереженням лише основного змісту висловлювання

ПРЯМА МОВА

супроводжується словами автора, які вказують,
кому вона належить

Слова автора є синтаксичним центром, що організовує конструкцію з чужим мовленням, а також є засобом уведення його в розповідь.

Наприклад: *Діти кажуть: «Ми країну нашу любимо святу!» (П.Тичина)*

РЕЧЕННЯ З ПРЯМОЮ МОВОЮ СКЛАДАЄТЬСЯ З ДВОХ ЧАСТИН:

слів автора

прямої мови

об'єднуються за змістом та інтонаційно,
без допомоги сполучників

Розділові знаки в реченнях із прямою мовою

А: «П».

А: «П!(?)»

Наприклад: *Учитель підійшов і спитавсь: «Що тут у вас діється?» (Б.Грінченко). Хлопець одягся і говорить: «Ходім, тату, надвір!» (Нар.тв.).*

«П», - а.

«П!(?)» - а.

Наприклад: *«Орел, а не козак», - каже знову Василь Невольник (П.Куліш). «А де то?» – питають (А. Свидницький).*

Розділові знаки в реченнях із прямою мовою

«П, -а,- п». «П, -а,- п!(?)».

Наприклад: *«Здоров, - кажуть, - здоров, Кішко Самійле, гетьмане запорозький!» (Нар.тв.).*

«П! –а.- П». «П? –а.- П».

Наприклад: *«Ти ба! – дивується Данило, високо зводячи брови. – Сиплються, як горох» (Г.Тютюнник).*

«З якою бригадою? – раптом поповзли брови офіцера. – Поблизу Одеси наших бригад немає» (А.Михайленко).

НЕПРЯМА МОВА

На письмі непряма мова в лапки не береться.

Речення з непрямою приєднується за допомогою сполучників

що, щоб, ніби

хто, що, який, чий, котрий, де, коли, як

Наприклад: Андрій сказав, що пшениця в цьому році вродила на славу. Марія подумала, що, мабуть, уже скоро світатиме.

ЗАМІНА ПРЯМОЇ МОВИ НЕПРЯМОЮ

Вид речення, яким передано пряму мову, за метою висловлювання

Слово, яким слід поєднати частини складного речення

Приклади

РОЗПОВІДНЕ

сполучником *що*

Дідусь сказав: «**Пахне суницями**»
Дідусь сказав, **що пахне суницями.**

ПИТАЛЬНЕ

питальними словами:
займенниками *хто, що, який, чий, котрий*
у формі певного відмінка
прислівниками
де, куди, коли і под.
або сполучником *чи*

Півник запитав: «**Хто знайшов колосок?**»
Півник запитав, **хто знайшов колосок.**
Примітка. Якщо питальні слова відсутні, речення поєднуються сполучником *чи*.
Усі питають: «**Буде злива?**»
Усі питають, **чи буде злива.**

СПОНУКАЛЬНЕ

сполучником *щоб*

«Тосю, ану йди сюди!» —
закричав Юрко.
Юрко закричав, **щоб** Тося підійшла.

При заміні можуть пропускатися

Вставні слова

«Напевне, він виїхав», подумала бібліотекар про читача. Бібліотекар подумала, що читач виїхав.

Звертання (найчастіше перетворюється на член речення)

«А знаєш ти, **братику**, де Крим?» — обзивається Петро.
Петро спитав **братика**, чи знає він де Крим.

Вигуки

«**Ох**, і налякав він мене», - сказав юнак про собаку.
Юнак сказав, що його налякав собака.

Примітка. При заміні прямої мови на непряму емоційно забарвлені слова зі значенням **сказав, промовив, запитав, відповів** здебільшого замінюють на емоційно нетральні.

Тренувальні вправи

Пряма мова

**Непряма
мова**

Завдання 1 Відредагуйте речення з прямою мовою

1. *Дякую за моральну підтримку всміхнувся син.*
2. *Про що ти задумалась Світлано іноді запитувала дівчину мати.*
3. *Бачте крикнув що за птиця Чи не встав би ти небоже*
4. *Не біда поет відмовив як ти й сам з дороги звернеш бо як рими повтікають ти мені їх не завернеш!*
5. *Андрій сказав Учися ніколи не пізно.*

Самоперевірка

Завдання 2 Передайте речення непрямою мовою

1. Сократа запитав один із його учнів:
 - Поясни мені, чому я ніколи не бачив тебе сумним?
 - Тому, - відповів Сократ, - що у мене немає нічого такого, за чим би я жалкував, якби його втратив.
2. Діогена запитали: «Що ти робитимеш, коли зламається бочка, в якій ти живеш?» Той відповів: «Місце, яке я займаю, не може

Самоперевірка

